

Raadsvoorstel

2021-399

Afdeling Ruimtelijk Domein

E-mailadres opsteller j.harren@nieuwegein.nl

Portefeuillehouder Marieke Schouten

Onderwerp

Transitievisie Warmte Nieuwegein 2021

Gevraagd besluit

1. De Transitievisie Warmte Nieuwegein 2021 vast te stellen
2. De volgende startprojecten vast te stellen voor gesprekken met de stad om te komen tot (wijk)uitvoeringsplannen per gebied:
 - 2a Betere Buurt Gebouwendrift: het onderzoek naar de haalbaarheid van isoleren en aardgasvrij maken samen met woningcorporatie Jutphaas Wonen en Eneco op te schalen naar de buurt
 - 2b Betere Buurt Muntplein: in te zetten op een collectief energiebesparingsprogramma in samenhang met de Betere Buurt
 - 2c Co-creatietraject Zandveld: vertrekpunt collectieve oplossing in co-creatie met de wijk verder te onderzoeken
 - 2d Co-creatietraject Doorslag: vertrekpunt collectieve oplossing (stadswarmte) in co-creatie met de wijk verder te onderzoeken
 - 2e Een aanpak voor woningen ouder dan 1945 met hoog energieverbruik te ontwikkelen
3. De volgende trajecten vast te stellen om de warmtetransitie naast de wijkaanpak voort te zetten en te versterken:
 - 3a Als gemeente het goede voorbeeld te geven met het energieneutraal maken van gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed
 - 3b Woningcorporaties: verbinden van de warmtetransitie aan renovatie en groot onderhoud van woningcorporaties door samen een uitvoeringsprogramma op te stellen voor gebieden
 - 3c Verduurzaming bestaande warmtenet: heldere en ambitieuze afspraken met het warmtebedrijf
 - 3d We ondersteunen bewonersinitiatief en moedigen dit aan met onafhankelijke ondersteuning
 - 3e Bedrijventerreinen: onderzoek naar mogelijke gezamenlijke aanpak voor gebied of bedrijfssector in combinatie met maatwerk per situatie
4. Het college op te dragen jaarlijks in de kadernota te komen met voorstellen voor de startprojecten

Inleiding

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de woningen en gebouwen in Nederland in 2050 goed geïsoleerd zijn en verwarmd worden met duurzame warmte. Dat moet er volgens het Klimaatakkoord toe leiden dat we in 2050 geen aardgas of andere fossiele brandstoffen meer gebruiken in onze gebouwen. Zoals afgesproken in het Klimaatakkoord stelt iedere gemeente een Transitievisie Warmte op waarin we aangeven hoe de gemeente invulling geeft aan deze opgave. Deze warmtetransitie zal uiteraard bijdragen aan de doelstelling voor Nieuwegein om in 2040 energieneutraal te worden.

We hebben drie doelen met deze eerste Transitievisie Warmte:

- 1) Omvang en belangrijkste uitgangspunten van de warmtetransitie in beeld brengen om bewustwording en draagvlak te creëren bij inwoners en andere belanghebbenden.
- 2) Duidelijkheid scheppen over het proces van de warmtetransitie en de keuzes die er gemaakt moeten worden om doelen voor 2030 en 2040 te bereiken.
- 3) Startpunt vaststellen voor gesprekken met de stad over de wijkuitvoeringsplannen per gebied en ook het handelingsperspectief (meest kansrijke alternatief voor aardgas) voor de overige gebieden.

In deze Transitievisie Warmte worden de uitgangspunten beschreven voor de overgang naar schone warmtevoorziening. Vervolgens wordt op basis van deze uitgangspunten, meest kansrijke alternatieven en lokale koppelkansen met andere projecten een aantal startprojecten voorgelegd om voor 2025 mee te beginnen. Waar het een gebiedsgerichte activiteit betreft is de Transitievisie Warmte slechts het startpunt voor de ontwikkeling om te komen tot een (wijk)uitvoeringsplan. In bijlage 1 Transitievisie Warmte zijn de startprojecten nader beschreven.

In onze brief van 3 juni 2021 (2021-249) informeerden wij u over het proces om te komen tot deze Transitievisie Warmte.

Gewenst effect

In 2050 heeft Nieuwegein een goed geïsoleerde en duurzaam verwarmde gebouwde omgeving, en gebruiken we geen aardgas of andere fossiele brandstoffen meer in onze woningen en gebouwen.

Argumenten

1.1 Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte legt de raad de visie op verduurzaming van de gebouwde omgeving vast voor de komende vijf jaar

De Transitievisie Warmte is de eerste stap om planmatig en gestructureerd de gebouwde omgeving te verduurzamen en fossiele brandstoffen uit te faseren - van het aardgas af te gaan - in de komende decennia. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de Transitievisie Warmte in principe elke vijf jaar wordt herzien. Dit sluit aan bij de vijfjaarlijkse actualisatie van het Klimaatplan dat het Rijk vaststelt. Dat plan bestrijkt tien jaar en wordt elke vijf jaar

geactualiseerd. Een van de redenen hiervoor is dat de innovaties in de energietransitie waaronder dus de warmtetransitie snel gaan en langer vooruitkijken minder zeker zal zijn. Daarmee geeft de Transitievisie Warmte Nieuwegein nu richting voor de gehele transitie, met de focus op de periode 2021-2025

- 1.2 *Transitievisie Warmte sluit aan bij Routekaart Energieneutraal 2040*
De concept Transitievisie Warmte beoogt aan te sluiten bij twee van de vijf Routes in de Routekaart Energieneutraal 2040. De Route Energiebesparing is gericht op het verlagen van de energievraag van de gebouwde omgeving. De Route Duurzame Warmte is gericht op het organiseren van een duurzame(re) warmtevoorziening voor gebieden, inclusief de verduurzaming van de bestaande stadswarmte.
- 1.3 *Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte worden geen besluiten genomen over afkoppeling van het huidige aardgas.*
De Transitievisie Warmte geeft richting en neemt geen besluiten. Deze besluiten worden later per gebied genomen in de zogeheten wijkuitvoeringsplannen. Hierin wordt per gebied het duurzame alternatief, de werkwijze en bijbehorend tijdspad geformuleerd. De wijkuitvoeringsplannen zullen door de raad worden vastgesteld.
- 1.4 *Inzet en gedrag van bewoners wordt nu belangrijker dan techniek.*
De Transitievisie Warmte gaat voor een groot deel over mogelijke technische veranderingen in gebouwen en in de ondergrond. Toch is een technische aanpak vooral de start van de warmtetransitie per gebied. Juist de inzet en het gedrag van inwoners is een cruciaal aspect om nu vooruit te komen. Duidelijkheid over het proces en een handelingsperspectief voor iedere wijk zorgt voor een geïnformeerde start bij de projecten.
- 1.5 *Er kan niet gewacht worden tot alle oplossingen voldoende zeker zijn.*
In deze Transitievisie Warmte staat niet voor iedere wijk een duurzaam alternatief. Ook zijn niet alle eindbeelden robuust, omdat technieken zich zullen ontwikkelen en de betaalbaarheid zal veranderen. Daarom is de vijfjaarlijkse herijking nodig. Om het einddoel te kunnen blijven behalen is het belangrijk om nu wel stappen te zetten op plekken waar het nu mogelijk is.
- 1.6 *Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte voldoet de gemeente Nieuwegein aan een van de afspraken uit het Klimaatakkoord*
De Transitievisie Warmte is een van de onderdelen uit het nationale Klimaatakkoord. De afspraak in het Klimaatakkoord is dat iedere gemeente uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte heeft.
- 2a, 2b, 2c, 2d, 2e *Starten met gebieden is kleinste grote stap*
Om het einddoel bereikbaar te houden is het noodzakelijk om met gebieden de gesprekken te starten en zo voldoende schaal te hebben. Hiertoe zijn de meest kansrijke en robuuste situaties en gebieden

geselecteerd. Waar het een gebiedsgerichte activiteit betreft is de Transitievisie Warmte slechts het startpunt voor de ontwikkeling om te komen tot een (wijk)uitvoeringsplan. Fysieke veranderingen in de wijk vinden mogelijk pas over enige jaren plaats na een vastgesteld wijkuitvoeringsplan.

- 3a Goede voorbeeld met gemeentelijk vastgoed zal doen volgen*
De tijdlijn voor het energieneutraal maken van gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed in de Routekaart is tot aan 2040. Nu er gestart gaat worden met gebieden en inwoners vóór 2025 wordt het eigen vastgoed volgend. Eerder meer stappen zetten met ons vastgoed als voorbeeld voor de stad zal de gemeentelijke verduurzaming versnellen.
- 3b, 3c, 3d, 3e Met partners zijn grotere stappen mogelijk*
Intensieve aandacht voor deze partners zal ertoe leiden dat zij, met waar mogelijk onze hulp, hun activiteiten (verder) kunnen verduurzamen. Zowel in overeenstemming met de gebiedsgerichte benadering als via hun eigen werkproces. De genoemde partners staan hier positief en constructief in.
- 4 Raad geeft financiële kaders voor totstandkoming wijkuitvoeringsplan*
Via de kadernota krijgt de raad jaarlijks inzicht in de uitvoering van de Transitievisie Warmte

Kanttekeningen

- 1.1 De duurzame oplossingen in de TVW staan niet vast.*
De TVW geeft op basis van analyses weer wat de meest kansrijke oplossingen per wijk zijn. Op dit moment is overstappen naar een aardgasvrije warmtebron een vrijwillige keuze, het is dus mogelijk dat een deel van de woningen nog steeds een aardgasaansluiting behoudt. De warmtewet 2 kan hier verandering in brengen, dan kan de gemeente warmtekavels aanwijzen en een termijn bepalen waarop er geen aardgas meer geleverd wordt in die kavel. Om veranderingen te borgen wordt de TVW in principe elke 5 jaar vernieuwd.
- 1.2 Om de ambitie van een duurzame gebouwde omgeving te realiseren is meer nodig dan de geselecteerde vervolgstappen in de Transitievisie Warmte.*
De Transitievisie Warmte legt de basis voor de richting van de verandering, maar er is meer nodig. De komende jaren zullen we met tegenslagen te maken krijgen en zal er weerstand ontstaan over de oplossing of over de snelheid. Dit moet serieus genomen worden om gezamenlijk tot de best mogelijke oplossing te komen. Veel van de stappen die gezet moeten worden zijn nu nog niet concreet, dit hangt bijvoorbeeld af van technologische ontwikkelingen. Gezien de omvang en de urgentie van de opgave – die begin augustus 2021 nog eens is

bevestigd door het rapport¹ van het klimaatpanel van de Verenigde Naties - betekent dat juist dat het belangrijk is om nu te starten, te leren en zo de ambitie bereikbaar te houden.

2a tm 2e en 3b tm 3e

Met de nu beschikbare middelen kan niet de volledige transitie naar aardgasvrij gefinancierd worden.

De beschikbare middelen vanuit de Routekaart Energieneutraal zullen zo efficiënt mogelijk benut worden voor de uitvoering van een deel van de startprojecten. De verwachting is dat er naar aanleiding van het advies² van de Raad voor het openbaar bestuur extra middelen vanuit het Rijk beschikbaar komen. Op het moment dat deze extra middelen vanuit het Rijk komen, zullen deze worden ingezet voor de extra activiteiten die nu nog niet worden uitgevoerd.

- 3a Voor het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed zijn extra financiële middelen nodig. Hiervoor komt een apart voorstel naar uw raad.

Financiële aspecten

De beschikbare budgetten van de Routekaart zullen we zo efficiënt mogelijk benut worden voor de uitvoering van de eerste startprojecten. Het betreft dan enkel procesgeld en geen (mogelijke) financiering of investering. Voor alle projecten geldt dat budgetaanpassingen in de P&C cyclus worden opgenomen.

De verwachting is dat er extra middelen (procesgeld) vanuit het Rijk beschikbaar gaan komen. Op het moment dat deze extra middelen vanuit het Rijk komen, zullen deze worden ingezet voor de extra activiteiten die nu nog niet worden uitgevoerd. Als deze middelen niet of later dan 2022 komen leidt dit direct tot uitstel van startprojecten.

Voor de startprojecten die betrekking hebben op een gebied (beslispunten 2a tm 2e) zal er via een startnotitie een specifieke begroting opgesteld worden. De benodigde middelen voor de startnotities en het maken van het wijkuitvoeringsplan zullen vanaf de eerstvolgende kadernota jaarlijks daarin voorgesteld gaan worden. Mogelijk inclusief een verzoek om extra middelen om tijd te overbruggen tot er rijksgelden zijn. Voor het jaar 2022 is een deel van het budget van de Routekaart gereserveerd. Op deze wijze kunnen we voortvarend een start maken om de Nieuwegeinse ambitie te realiseren.

Als er investeringsgeld nodig zijn wordt dit per startproject uitgewerkt en dit wordt vastgelegd in het wijkuitvoeringsplan.

Voor de startprojecten die een directe aanvulling op bestaand beleid zijn (beslispunten 3b tm 3e) wordt dit zo mogelijk met beschikbare middelen

¹ <https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/>

² <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2021/01/25/advies-van-parijs-naar-praktijk>

uitgevoerd. Voor het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed (beslispunt 3a) zijn extra financiële middelen nodig. Hiervoor komt een apart voorstel naar uw raad.

Periode 2021-2025:

Per jaar is circa € 500.000 voor de Routekaart Energieneutraal gereserveerd

Communicatie aspecten

Bij het ontwikkelen van de Transitievisie Warmte zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties uit Nieuwegein betrokken alsmede collega's van verschillende beleidsterreinen van de gemeente. Op 16 september 2021 is een dialoogavond van de raad georganiseerd over de concept Transitievisie Warmte.

Na vaststelling van deze Transitievisie Warmte en de daaruit volgende projecten zal dit nieuws via de gebruikelijke gemeentelijke nieuwskanalen bekend worden gemaakt. Daarnaast zullen alle personen die betrokken zijn geweest bij het ontwikkelen van de routekaart hierover worden geïnformeerd.

In de Transitievisie Warmte is een hoofdstuk Communicatie opgenomen, waarin is aangegeven dat in 2021 gestart wordt met het bepalen van de gezamenlijke boodschap en eenduidige communicatiestrategie voor de Transitievisie, en dat er per project een specifiek invulling gegeven wordt aan communicatie met een gebied.

Uiteraard zal worden gecommuniceerd bij de start en het bereiken van mijlpalen bij activiteiten.

Uitvoering

De gemeenteraad wordt nadrukkelijk aan de voorkant van een te starten gebiedsproject betrokken zodat zij haar rol in deze warmtetransitie goed kan vervullen. Met de startnotitie die per gebied/project wordt opgesteld kan de raad aandachtspunten meegeven over het te volgen traject. Met het wijkuitvoeringsplan wordt de raad geïnformeerd hoe de voorliggend gebied wordt verduurzaamd, tegen welke kosten en in welk tempo.

Nadrukkelijk maken we het voorbehoud op het starten van alle trajecten door de afhankelijkheid van extra middelen (procesgelden) vanuit het Rijk. Als deze middelen niet of later dan 2022 komen leidt dit direct tot uitstel van startprojecten.

Het handelingsperspectief (meest kansrijke alternatief voor aardgas) per wijk wordt vastgelegd in deze Transitievisie. De vastgestelde wijkuitvoeringsplannen worden vertaald in het omgevingsplan en daarin als regels vastgelegd om de overeengekomen uitvoering te borgen.

Projecten 2021

De projecten die zo mogelijk nog in 2021 starten zijn Betere Buurt Gebouwendrift, gemeentelijk vastgoed, samenwerking woningcorporaties, samenwerking warmtebedrijf (2a, 3a, 3b, 3c)

Projecten 2022

De project die daar bovenop in 2022 starten zijn Betere Buurt Muntplein, Co-creatie traject Doorslag, Woningen ouder dan 1945, Bewonersinitiatief (2b, 2d, 2e, 3a, 3d)

Projecten 2023 en later

De projecten die in 2023 of later zullen starten zijn co-creatie traject Zandveld, Bedrijventerreinen (2c, 3e)

Periodieke peiling stand van zaken

De Transitievisie Warmte heeft een tijdhorizon van 5 jaar. Tussentijds terug- en vooruitkijken is van belang om mogelijk de uitvoering aan te passen. Hiervoor wordt aangesloten bij de nog op te stellen periodieke monitoring van de Routekaart Energieneutraal.

In 2025 of 2026 verwachten wij de volgende Transitievisie Warmte Nieuwegein aan de raad voor te leggen.

Bijlagen

1. Transitievisie Warmte Nieuwegein 2021

burgemeester en wethouders,

Ellie Liebregts
secretaris

Frans Backhuijs
burgemeester